Full de ruta per a un museu ecosocial

IVAM és ASI

accessible — sostenible — inclusiu

Guia d'ecoedició

GENERALITAT VALENCIANA

IVAM

FULL DE RUTA PER A UN MUSEU ECOSOCIAL

ÍNDICE

I. INTRODUCCIÓ 5

II. ACCIONS CLAU PER A UNA PRÀCTICA MÉS SOSTENIBLE 7

III. EXPOSICIONS 8

1. Empreses proveïdores i transports 8
2. Disseny i materials 11
3. Senyalística i difusió 13
4. Gràfica de paret 15
5. Il·luminació 17

IV. REGISTRE, COL·LECCIÓ I CONSERVACIÓ D'OBRES 19

1. Materials 19
2. Conservació 19

V. EQUIPAMENTS, OPERACIONS I MANTENIMENT DE L'EDIFICI 21

1. Refugi climàtic 21
2. Consum energètic 22
3. Tecnologia i elements electrònics 22
4. Energia. Cap a un model lliure de combustibles fòssils 22
5. Aigua 22
6. Gestos quotidians 22
7. Residus 23
8. Sistemes de gestió i certificacions 24

Annexos 25

Annex 1. Les 10 R de la sostenibilitat 25

Annex 2. Calculadora d'emissions de carboni 26

Annex 3. Les 8 C per a institucions culturals 26

VI. ECOEDICIÓ. EL NOSTRE COMPROMÍS ECOSOCIAL 27

Pautes sostenibles 28

1. Producció local i km zero 28
2. Gestió ambiental de les empreses proveïdores (*SGA) 28
3. Filosofia de residu zero 28
4. Paper: certificat, reciclatge 28

5. Tintes: d'origen vegetal sense metalls pesants 29
6. Trama estocàstica i tecnologies eficients 29
7. Enquadernació i acabats pensats 30
8. Distribució optimitzada i ecoembalatge 30
9. Tiratges 30
10. Comunicació i consum conscient 30

Accessibilitat i inclusió 31
1. Evitar el masculí genèric 32
2. Desdoblament estratègic i visibilització 32
3. Tractament igualitari i evitar asimetries 32
4. Alternatives no binàries i neologismes (segons el context) 33
5. Redacció neta i fluida (estil) 33
6. Tractament igualitari 33

Publicacions impreses 34
1. Principis generals 34
2. Disseny gràfic i maquetació 34
3. Llenguatge i contingut 38
4. Formats 38
5. Bones pràctiques específiques de l'IVAM 39

Publicacions digitals 40
1. Principis generals 40
2. Disseny visual i llegibilitat 41
3. Estructura i navegació 41
4. Imatges i elements no textuals 41
5. Multimèdia (vídeos i àudio) 42
6. Llenguatge i contingut 42
7. Formats i compatibilitat 42
8. Altres recomanacions importants 43

I. INTRODUCCIÓ

© Miguel Lorenzo-IVAM

Imaginem un museu com un gran bosc d'àlbers, com Pando a Utah, un dels organismes més grans del planeta. En la seua superfície es veuen milers de brots que semblen independents, però per davall les seues arrels estan totes profundament interconnectades, compartint recursos, coneixement i resiliència. Com en la naturalesa, res existix de forma aïllada. El
públic només percep la part visible —les exposicions, els programes públics i l'activitat educativa—, però un museu és molt més que això: és un organisme social i ecològic viu, un laboratori d'idees, un sistema radicular invisible on el passat dialoga amb el present per a ajudar-nos a imaginar futurs possibles i habitables.

Igual que Pando, la supervivència del qual depén del fet que tot el sistema es regenere i es protegisca col·lectivament, els museus tenim l'obligació de respondre a la magnitud de la crisi ecològica amb optimisme valent, determinació i una enorme capacitat d'empatia i anticipació. No existix una única via ni una solució màgica; la responsabilitat és col·lectiva.

Quin paper podem jugar des de la cultura?

Els discursos han d'anar compassats amb les actituds i els modes de fer, i quan solament s'aborda la crisi ecosocial des dels continguts, sense un aparell que aferme la seua coherència, el missatge es desactiva. Repensar les nostres formes de governança, treballar amb generositat, en escales diverses, i adaptar la nostra visió institucional a les urgències del present. Esta guia naix com un manual viu i no dogmàtic: un full de ruta que es continuarà enriquint per a crear una caixa d'eines comuna i avançar de la mà cap a un món més habitable.

© Miguel Lorenzo-IVAM

II. ACCIONS CLAU PER A UNA PRÀCTICA MÉS SOSTENIBLE

- **Prioritzar el local.** Triar empreses proveïdores locals i materials de quilòmetre zero no és només una decisió ecològica: és un acte de compromís amb el territori. Reduïx dràsticament la nostra petjada de carboni, enfortix l'economia local, valora el propi i teixeix llaços més forts amb la nostra comunitat. En l'IVAM creiem que el que és a prop ens sosté.

- **Viatjar amb consciència (i amb rodes).** El transport és una de les majors fonts d'emissions de carboni en el món de l'art. Per això, en l'IVAM hem decidit canviar la orde de prioritats: primer el transport terrestre, després el marítim i, només quan siga realment imprescindible, l'aeri.

  Això exigix planificar amb més antelació, però quasi sempre acaba estalviant diners i emissions. Posem en la balança cada desplaçament: és verdaderament necessari? Moltes reunions que abans requerien un vol poden resoldre's amb la mateixa eficàcia a través d'una videotelefonada. A vegades, la millor manera de volar és no volar.

- **“Les xicotetes decisions no existixen”:** cada gest compta. Hem d'interioritzar que les mal anomenades “xicotetes decisions” mai són xicotetes. Us imagineu que poguérem sumar estes suposades “xicotetes decisions” que s prenen cada dia a tot el món? Imprimir o no imprimir? Reunió presencial o virtual? Enviar eixe paquet urgent o esperar uns dies? Usar una caixa nova o reutilitzar la que ja tenim? Deixar l'ordinador encés tota la nit o apagar-lo? Triar una missatgeria amb bicicleta o una que vole?

III. EXPOSICIONS

1. EMPRESES PROVEÏDORES I TRANSPORTS

Quilòmetre 0
Arrels en el pròxim

Prioritzar proveïdors locals i materials de quilòmetre zero és molt més que una mesura ecològica: és un gest d'afecte cap al territori que ens acull.
Reduïx dràsticament la nostra petjada de carboni, enfortix les economies vives del nostre entorn i reforça els llaços invisibles que ens unixen com a comunitat.
En l'IVAM creiem que el que és a prop ens pertany i ens sosté.

Optimitzar al màxim el transport
Viatjar amb menor petjada

El transport és un dels capítols més pesats en la petjada ecològica de qualsevol exposició. Exigix planificació intel·ligent, gestió eficaç i una dosi extra de flexibilitat curatorial.

Idealment, la selecció d'obres ha d'anar de bracet d'esta planificació des del primer moment. No es tracta de renunciar a la qualitat ni al rigor professional;

© Miguel Lorenzo-IVAM

al contrari: incorporar la variable geogràfica en l'elecció de peces aporta coherència i responsabilitat al discurs. Sempre es poden trobar peces més pròximes geogràficament que funcionen en el discurs curatorial.

Concentrarem les obres en el menor nombre possible d'orígens i, sempre que siga viable, produirem les peces *in situ*. Buscarem **transports combinats** i donarem prioritat al terrestre—preferiblement amb biocarburants— i al marítim quan siga necessari. L'aeri quedarà reservat només per a casos excepcionals.

També repensem el moviment de les persones. Incentivem l'**ús de transport públic, bicicleta i mitjans** tous tant per al personal laboral com per als públics. Comptem amb un avantatge immillorable: just davant de l'IVAM hi ha una parada d'autobús urbà i una estació de Valenbisi, i a tan sols 200 metres, al carrer de la Corona, una estació més.

Per a artistes, comissaris i col·laboradors, prioritzem les **reunions virtuals** (Skype, Teams, WhatsApp...) sempre que la qualitat de la trobada no es ressenta.

Optimització de correus
Menys moviment, més cura

Serem molt més exigents i flexibles a l'hora d'exigir correus per a préstecs. Només demanarem obres de distàncies llunyanes quan siguen estrictament necessàries.

Hui dia la tecnologia ens permet fer un seguiment exhaustiu i precís de l'estat de l'obra durant tot el procés de muntatge, deixant establit per endavant un protocol per a estes.

© IVAM

Embalatge per al transport
Embalar amb consciència

L'embalatge és un dels camps on més podem avançar en matèria de sostenibilitat. Optarem per materials lliures d'adhesius tòxics o amb adhesius ecològics, i per fustes certificades Forest Stewardship Council (FSC) procedents de boscos gestionats de manera responsable.

L'essencial és **reutilitzar**. Tenim un inventari exhaustiu de caixes i embalatges, i hi ha una zona específica del magatzem destinada a ells. Hem de fer-les circular el major nombre de vegades possible.

Les caixes de lloguer són una bona solució temporal, però a llarg termini apostem per sistemes propis reutilitzables que reduïsquen costos i residus.

Diem adeu progressiu al paper bambolla i als plàstics convencionals (polietilens, espumes, etc.). Els que ja tenim seran reutilitzats amb rigor mentres desenrotllem alternatives més amables amb el planeta com:

- **Bosses reutilitzables especialitzades:** equipades amb sistemes embuatats que utilitzen materials reciclats no tòxics, de pH neutre i resistents a l'aigua, amb revestiments suaus que eliminen els riscos d'adherència química sobre les superfícies de les obres.

- **Farciment de paper alveolar, separadors** de cartó corrugat i làmines de suro: proporcionen una absorció d'impactes renovable i biodegradable per a peces emmarcades més lleugeres.

- **Embalatge de miceli (*Mushroom packaging*):** envasos elaborats a partir de miceli de fongs que creixen en la naturalesa; no contaminen, es degraden en poques setmanes i permeten fabricar motles i caixes a mesura per a cada obra.

- **Paper triturat:** ideal com a amortidor i 100% compostable.

- **Cintes sostenibles:** per a protegir l'embalatge, utilitzem cinta adhesiva compostable (amb l'etiqueta «Fràgil») o paper *kraft* marró sense blanquejar, en lloc de les cintes de PVC estàndard.

I per a les obres que viatgen, proposem una solució intel·ligent i duradora: en lloc de fabricar una caixa nova per a cada peça, reutilitzem les existents.

2. DISSENY I MATERIALS

Pla de reutilització i suprarreciclatje d'elements d'inventari
Construir sense esgotar el planeta

L'IVAM manté un inventari complet
i actualitzat de tot el material expositiu:
vitrines, peanyes [o plints], marcs, estructures i elements museogràfics. En cada nou projecte donarem prioritat absoluta a la reutilització d'estos materials existents.

Sistema de parets modulars utilitzant pintes (sistemes de reixetes metàl·liques mòbils utilitzats en els depòsits dels museus per a emmagatzemar obres bidimensionals en posició vertical).
© IVAM

Estructures museogràfiques reutilitzables
Una museografia cuidada

Aspirem a eliminar per complet qualsevol element d'un sol ús. Les estructures que dissenyem hauran de ser modulars, de baix impacte ambiental, fàcils de desmuntar i llistes per a tornar a utilitzar-se en exposicions futures.

Entendre l'espai com a part essencial del discurs curatorial des del primer moment ens obliga a concebre el comissariat de forma més integral, intel·ligent i responsable.

Sistemes d'acoblaments
Cap a l'eco

Prioritzarem acoblaments lliures d'adhesius.
Quan no siga possible, utilitzarem exclusivament adhesius ecològics amb certificació Ecolabel:adhesius naturals a base d'aigua o d'origen vegetal.

Vernissos i pintura ecològica
Pintar en verd

Triarem sempre vernissos i pintura ecològica perquè són baixos en metalls pesants i compostos tòxics. Encara que la seua paleta cromàtica siga més limitada –no és necessari tindre a la nostra disposició 235 colors diferents–, un ventall reduït de colors pot conduir a dissenys més originals, nets i coherents.

Hui dia és fàcil trobar proveïdors de pintura ecològica d'alta qualitat. La restricció de color pot convertir-se, paradoxalment, en una oportunitat creativa.

Tèxtils i elements blans

Per a cortines, mantes, teles i fons utilitzarem teixits amb segells ecològics que garantisquen fibres naturals i processos respectuosos.

Moqueta modular en fibres vegetals.
© Juan García Rosell

Paviments

Evitarem les moquetes tradicionals. En el seu lloc, optarem per moquetes modulars reutilitzables o per alternatives ecològiques que utilitzen materials totalment reciclables o fibres ecològiques.

Adeu als derivats del petroli

Per a caminar cap a un planeta lliure de recursos fòssils hem de deixar de creure que l'ús de recursos com el petroli és imprescindible. És sorprenent la quantitat de

materials derivats d'ell, però hui dia existixen múltiples alternatives per a acabar amb el seu ús definitiu.

Per a això reduirem al mínim l'ús de metacrilats, plàstics i qualsevol material derivat del petroli.

Sempre que siga possible, prioritzarem l'ús de:

- Cristall i vidre temperat (reciclable i més resistent a les esgarrapades)
- Lexan (resina de policarbonat lleugera i 100% reciclable)
- Marcs modulars d'alumini (infinitament reciclables)
- Cartó ecològic niu d'abella o Reboard
- Fusta certificada FSC, lliure de químics
- Suro natural
- Teixits de fibres vegetals

A més, obrirem la porta a materials innovadors i circulars fabricats a partir de residus: paper fet amb restes agrícoles, paper pedra, plàstics biodegradables, fibres de coco o de creïlla, bambú, suro.

No sols és molt més responsable, sinó que estem exercint una funció exemplaritzant i demostrant una major capacitat d'iniciativa i d'adaptació als temps, sempre parant atenció als materials i empreses proveïdores locales[1].

1. Se sol·licitarà a les persones desenrotlladores les declaracions ambientals i fulles de dades de seguretat dels materials utilitzats, disponibles en les pàgines web dels fabricants.

© IVAM

3. SENYALÍSTICA I DIFUSIÓ

Senyalística interior

Utilitzem una lona microperforada retolada amb vinil de tall ecològic, la qual cosa permet fer els canvis necessaris sense haver de reimprimir tota la lona.

© IVAM

Senyalística exterior

Per a les bandoleres exteriors hem dissenyat un sistema modular que reduïx significativament la impressió de cartelleria exterior.

Tiquets i entrades
Menys paper, millor paper, paper més conscient.

Les entrades a les exposicions i activitats també poden ser una oportunitat per a la sostenibilitat.

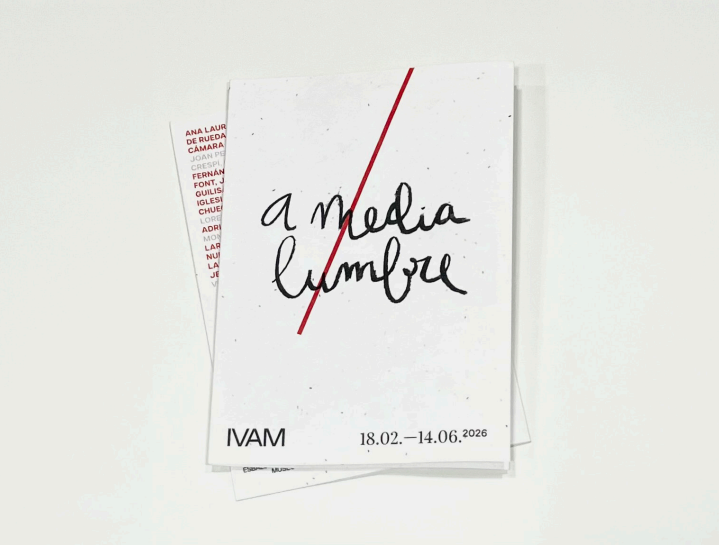
Agrupem en un sol tiquet les entrades per a evitar l'emissió d'entrades individuals.

Perquè la forma en què rebem al públic pot ser ja el primer gest de cura cap al futur.

Fullets, fulles de sala i materials impresos
Comunicar sense danyar

No volem condemnar el paper a l'extinció, però sí que usar-lo amb intel·ligència i respecte. Quan siga necessari imprimir, ho farem de la forma més sostenible possible:

- Utilitzarem **paper reciclat** (amb un mínim del 75% de fibra reciclada, encenall de fusta o serradures) o paper de fibres verges procedent de boscos gestionats de manera responsable (certificats FSC, PEFC o equivalents).
- Prioritzarem sempre les **ecoetiquetes** de tipus I: Etiqueta Ecològica de la Unió Europea, Ángel Azul, Cigne Nòrdic, etc. Tot el material imprés portarà el segell PEFC com a mínim.
- Triarem g**ramatges el més baixos possible** sense comprometre la llegibilitat ni la qualitat.
- Afavorirem materials alternatius fabricats a partir de residus.
- Optarem per un **grau de blancor moderat** (màxim 60-70), més natural i menys agressiu amb el medi ambient.

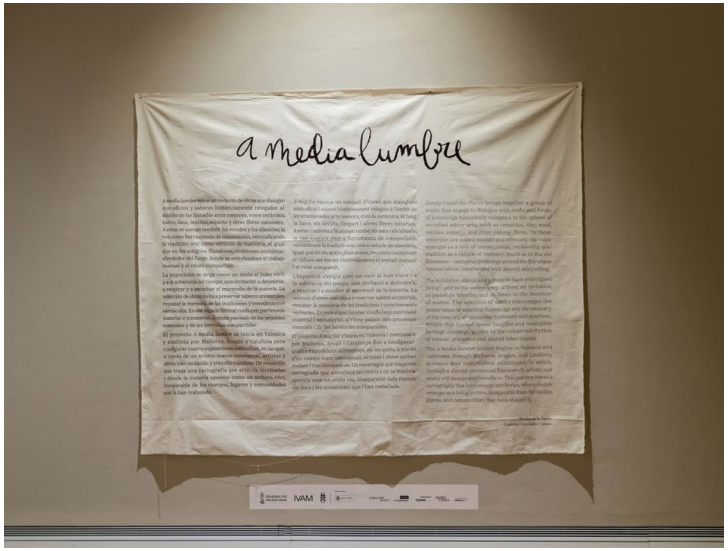
Paper reciclat amb llavors
© IVAM

- Per a impressió offset, prioritzem **tintes amb ecoetiqueta** a base d'olis vegetals (soja, dacsa, llinosa, colza...) lliures de metalls pesants i substàncies químiques perilloses.
- No imprimirem al 100% de tinta: preferirem tirades al 75% o fins i tot al 50% quan siga suficient.
- Minimitzar l'ús de colors i apostar per dissenys més sobris i elegants.
- Utilitzarem els **estàndards de plecs** més habituals per a reduir desaprofitaments.
- Calcularem amb precisió la tirada d'exemplars per a evitar excedents que acaben en les escombraries.

A més, hem instal·lat una bústia de devolució a l'eixida de les exposicions perquè les persones visitants que no desitgen emportar-se els materials impresos puguen depositar-los. D'esta manera facilitem la seua reutilització o reciclatge.

4. GRÀFICA DE PARET

Per als textos d'entrada, cartel·les i altres elements gràfics de paret apliquem els mateixos criteris de sostenibilitat que en la resta de materials impresos.

Tèxtil de fibra natural
© IVAM

En l'IVAM prioritzem alternatives ecològiques i de baix impacte com:

- Vinils ecològics reciclables tipus polímer termoplàstic
- Teixits
- *Wallpapers* sostenibles
- Panells de fusta o cartó sobre els quals es projecta o s'escriu
- Cartó de niu d'abella serigrafiat amb tintes ecològiques
- Retolació mitjançant una impressora vertical

Productes de marxandatge realitzats amb material reciclat
© Miguel Lorenzo-IVAM

Suprareciclatje i reutilització creativa

Est és un dels àmbits on la reutilització resulta més fàcil i emocionant. Per a alinear-nos amb l'economia circular i una filosofia pròxima al residu zero, experimentem per a donar noves vides als materials.

Un exemple bell d'este ethos és la **botiga de l'IVAM**, on part del marxandatge es confecciona amb la cartelleria i les banderoles exteriors d'exposicions anteriors. Estes peces són dissenyades i produïdes per **dissenyadores locals afectades per la DANA,** convertint residus en oportunitats d'ocupació i en objectes amb història i ànima.

© Miguel Lorenzo-IVAM

Il·luminació LED
© Miguel Lorenzo-IVAM

5. IL·LUMINACIÓ

Les dos mesures fonamentals en il·luminació són:

- Instal·lar **sensors de presència** per a reduir el consum d'energia quan els espais estiguen buits.
- Prioritzar sempre **lluïxes LED** i sistemes de baix consum, evitant qualsevol tecnologia obsoleta.

Tindre en compte estos criteris a l'hora de concebre una exposició no fa sinó enriquir el discurs d'esta; forma i fons han d'anar de bracet. En l'IVAM no volem fer que els públics pensen només des del contingut, sinó des dels dispositius i el mode que els expliquem. La forma i els mitjans també són part del missatge.

Buscar alternatives per a crear exposicions *ecofriendly* no és una limitació: és una oportunitat. Demostra major capacitat creativa, aporta solidesa al discurs i transmet valors de manera coherent i poderosa.

Desmaterialització.
Menys matèria, més experiència

Els materials de baix impacte ambiental són aquells extrets directament de la naturalesa i que requerixen un processament energètic mínim. No obstant això, **l'etiqueta "natural" no és un xec en blanc.** A gran escala o sense una governança local estricta, la dependència d'estos materials pot replicar lògiques extractivistes destructives, esgotant recursos finits o fragmentant ecosistemes vulnerables. Per això, la prioritat no és només substituir un material per un altre més net, sinó transformar radicalment la nostra relació amb la matèria.

El nostre verdader horitzó va més enllà de la substitució ecològica: avancem cap a la **desmaterialització**, simplificant al màxim els dissenys i buscant incentivar la imaginació mitjançant l'eliminació d'elements innecessaris. A vegades, intuir és molt més poderós que mostrar. Desmaterializar en el museu significa dissenyar des del buit intencional,

permetent que la llum, l'espai i els cossos que visiten la sala completen la narrativa de la mostra.

Metodologies de planificació i avaluació contínua
Perquè la desmaterialització no siga una renúncia estètica, sinó un motor pedagògic i experiencial, el procés de disseny de les exhibicions ha de reconfigurar-se sota metodologies d'avaluació contínua i disseny circular.

1. Auditoria del Cicle de Vida (ACV) des del conceptual: Fase d'ideació.
Abans de pressupostar un sol panell, s'avaluarà l'impacte potencial de cada element proposat.
L'equip curatorial i de disseny ha de respondre a una pregunta clau: *Este concepte requerix un suport físic o pot resoldre's mitjançant una activació espacial, corporal o de mediació?*

2. Eliminació de l'arquitectura efímera:
Fase de disseny.
Es planificarà l'exposició eliminant progressivament l'arquitectura efímera.
Es prioritzaran les infraestructures preexistents del museu i que les estructures de nova producció siguen modulars per a facilitar la seua reutilització.

3. Mediació situada: Fase d'activació.
L'aprenentatge no es delega en cartel·les quilomètriques o dispositius tecnològics d'obsolescència ràpida.
Els textos seran breus i accessibles i es potenciarà el rol del departament de mediació, convertint l'espai alliberat d'objectes en un lloc de trobada, debat i laboratoris vius que fomenten un aprenentatge reflexiu.

4. Monitoratge de la petjada i balanç final: Fase de clausura.
Avaluació contínua dels fluxos de materials. Al tancament, es mesurarà el desviament de residus i s'avaluarà mitjançant enquestes si la reducció material va afectar o va potenciar l'experiència del públic.

El principi del "Museu Lleuger": Avaluar una exposició no hauria de mesurar-se per les tones d'infraestructura construïda, sinó pel volum de connexions comunitàries, memòria i aprenentatge que deixa després de si una vegada que les sales queden buides.

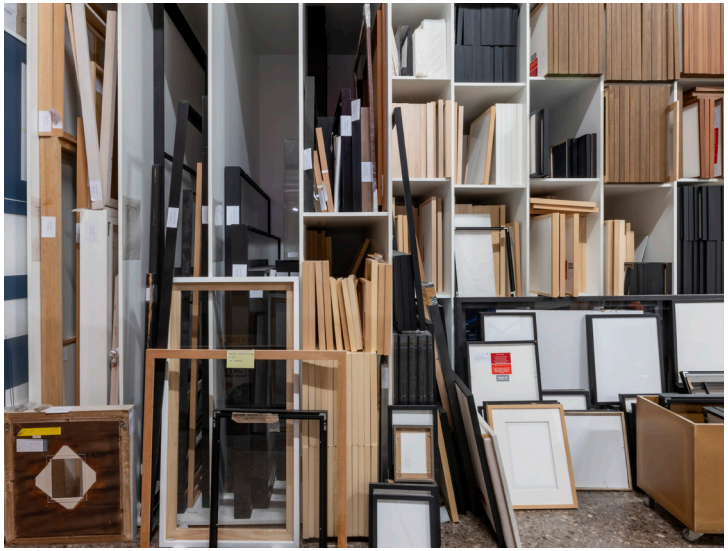
IV. REGISTRE, COL·LECCIÓ I CONSERVACIÓ D'OBRES

Moltes de les recomanacions d'este apartat s'entrellacen amb uns altres; en este cas en particular, amb el d'exposicions desenrotllat anteriorment, per la qual cosa no s'inclou ací el relatiu als embalatges i al transport. La sostenibilitat en la col·lecció i la conservació es concentra especialment en dos àmbits: els **materials** que utilitzem i les **mesures específiques de conservació.**

Per a això és essencial mantindre actualitzat l'inventari d'elements i reservar una zona específica en el magatzem dedicada exclusivament a materials i embalatges reutilitzables.

1. MATERIALS

Marcs, *passe-partouts* i suports per a les obres
Tots els marcs, *passe-partouts* i elements de suport hauran de comptar amb un **pla clar de reutilització**, maximitzant la seua vida útil dins de la col·lecció.

Punt de magatzematge de marcs
© Miguel Lorenzo-IVAM

2. CONSERVACIÓ

Temperatura i humitat
La climatització de les sales, que controla la temperatura i la humitat, forma part d'una estratègia per a protegir les obres d'art i es coordina amb la responsable de Restauració. Això es fa en línia amb la flexibilització del protocol de Bizot, que ha revisat les condicions conegudes com 'blanket conditions' i busca flexibilitzar estos paràmetres.

Ja hi ha institucions de referència que estan revisant els seus protocols amb excel·lents resultats.

Des de 2009, la National Gallery de Londres il·lumina els seus retrats històrics amb tecnologia LED, reduint-se el consum de llum en un 68%. La Tate Britain i la Tate Modern també han flexibilitzat els seus requisits de temperatura i humitat, al mateix temps que han implementat sistemes avançats de reciclatge d'energia.

Sempre que siga possible, apostarem per **mètodes naturals i més sostenibles** de control de la temperatura i la humitat, com a microclimatitzadors, sistemes passius i solucions de baix consum adaptades a cada tipus d'obra.

També és fonamental revisar les regulacions ambientals i crear **condicions personalitzades** segons les diferents categories de la col·lecció. No totes les obres requerixen el mateix rigor climàtic.

Estudis pioners realitzats per professionals de la nvestigació del Smithsonian (David Erhardt, Charles Tumosa, Marion Mecklenburg i Mark McCormick-Goodhart) ja van demostrar en 1994 que és possible

ampliar els rangs d'humitat relativa (±15% RH) i temperatura (±10 °C) per a la majoria de les col·leccions sense risc significatiu.

- Per a objectes amb materials higroscòpics es recomana una humitat relativa estable entre el **40% i 60%** i una temperatura entre **16 °C i 25 °C.**
- Per a materials més sensibles es mantindrà un control estricte dels dos paràmetres.
- Per a materials menys sensibles es pot ser molt més flexible.

"No estàs cuidant el patrimoni si no cuides el planeta que el conté".

V. EQUIPAMENTS, OPERACIONS I MANTENIMENT DE L'EDIFICI

La cura de l'edifici és la continuació natural de la cura de les obres. Això implica també afavorir accions sostenibles tant del personal laboral com de les persones que utilitzen l'equipament cultural, i està vinculat a una millora de les condicions d'habitabilitat, del centre, de la plantilla i, al cap i a la fi, de la comunitat en la qual se situa, així com del propi planeta.

La sostenibilitat de l'edifici és, al cap i a la fi, una qüestió de benestar col·lectiu i responsabilitat amb el planeta.

1. REFUGI CLIMÀTIC

L'IVAM forma part de la Xarxa de Refugis Climàtics de València, oferint a la ciutadania un espai públic accessible, climatitzat i confortable on resguardar-se de la calor i gaudir de l'art contemporani.

El museu oferix accés gratuït a les zones d'espera i descans amb butaques, climatització amb una temperatura de confort, serveis públics i accessibles i fonts d'aigua potable, filtrada i refrigerada per a protegir les persones davant períodes de calor extrema.

L'experiència del refugi climàtic troba, a més, un ressò en tota la programació del museu. La crisi ecosocial, la relació entre els cossos i els entorns que habitem o la necessitat de repensar les nostres formes de vida travessen moltes de les exposicions, projectes i activitats de l'IVAM. D'esta manera, existix una continuïtat entre el que el museu proposa des dels seus continguts i la manera en què posa els seus espais i recursos al servei de la ciutadania. El refugi climàtic no és, per tant, una funció afegida o un ús puntual del museu, sinó una expressió més d'un compromís amb la sostenibilitat que travessa la seua pràctica. Perquè la crisi climàtica no és estacional ni és present únicament quan sentim la calor. Més enllà dels mesos d'estiu, l'IVAM continua sent un refugi climàtic.

2. CONSUM ENERGÈTIC

Començarem per aprofitar al màxim la llum natural. Combinarem lluïxes LED (o CFL quan siga necessari) amb detectors de presència i sistemes intel·ligents de climatització adaptats a cada sala, a l'equipament i a l'entorn exterior.

Regla bàsica: **apagar sempre** llums i aparells quan no s'estiguen utilitzant.

En l'adquisició de qualsevol nou equip tecnològic o d'infraestructura donarem prioritat a aquells que complisquen amb certificacions mediambientals, promoguen la Responsabilitat
Corporativa i combaten l'obsolescència programada.

3. TECNOLOGIA I MATERIALS ELECTRÒNICS

En l'IVAM apostem per l'ús de **telèfons, tauletes i portàtils recondicionats**, allargant la seua vida útil i reduint la necessitat de fabricar nous dispositius.

4. ENERGIA. CAP A UN MODEL LLIURE DE COMBUSTIBLES FÒSSILS

Este és el punt de partida essencial. Aspirem a transitar al més prompte possible cap a un model energètic basat en fonts renovables i locals.

Estem explorant la implementació de l'energia solar fotovoltaica. No es tracta només de reduir emissions, sinó de reimaginar com el propi edifici genera i gestiona la seua energia.

5. AIGUA

L'aigua és un recurs preciós. El nostre punt de partida serà mesurar i reduir el seu consum de manera rigorosa.

Per a aconseguir-ho incorporarem mesures concretes i eficaces:

- Sistema de recollida i reutilització d'aigua de pluja
- Sensors i dispositius de baix flux en aixetes i WC
- Sistemes de reutilització d'aigües residuals (aigua grisa)

6. GESTOS QUOTIDIANS

En l'IVAM creiem que la sostenibilitat no sols es construïx amb grans infraestructures, sinó també amb milers de decisions quotidianes que reflectixen qui volem ser com a institució i com a comunitat.

Hi ha xicotets gestos quotidians i grans infraestructures intel·ligents ens permetran cuidar este bé comú amb major responsabilitat. A poc a poc anem afegint diferents mesures per a encaminar-nos a un

museu ecosocial. Cada lloc és diferent i cal entendre les seues particularitats. Cada xicotet gest suma. Cada decisió conscient multiplica.

7. RESIDUS

Reduir, reutilitzar i tancar el cicle. Estem desenrotllant un **Pla General de Reducció i Gestió de Residus** que incloga un sistema de reciclatge senzill, clar i accessible tant per al personal del museu com per als públics.

No podem oblidar dos tipus de residus especialment problemàtics: les **escombraries electròniques** i els **residus químics**, que requeriran protocols específics de recollida, tractament i traçabilitat.

Punt de magatzematge de pintures
© Miguel Lorenzo-IVAM

Aplicarem mesures concretes per a minimitzar la generació de residus des de l'origen:

- Utilitzar **impressores multiús** de baixa velocitat que reduïsquen el consum de paper, tinta i energia.
- Imprimir sempre a doble cara i reutilitzar el paper per una segona vida sempre que siga possible.
- Prioritzar cartutxos de tinta reutilitzables o recarregables.
- Eliminar progressivament l'ús de plàstics d'un sol ús i derivats del petroli, substituint-los per materials alternatius, preferiblement reciclats i de quilòmetre zero.

Fomentarem una cultura sostenible a través d'incentius positius per a l'equip de l'IVAM:

- Recompenses per als qui acudisquen al treball amb bicicleta, transport públic o caminant.
- Suport als qui porten el seu menjar en envasos reutilitzables i emplenen les seues botelles en les fonts d'aigua.
- Provisió de coberteria, parament i l'accés a una cuina per a evitar envasos d'un sol ús.

Xicotets gestos recompensats generen grans canvis culturals.

8. SISTEMES DE GESTIÓ I CERTIFICACIONS

Treballarem en la implantació d'estàndards internacionals que consoliden el nostre compromís:

- ISO 14001 (*EMAS o equivalent): Sistema de gestió ambiental que ens ajuda a identificar, controlar i millorar contínuament el nostre impacte sobre l'entorn.
- ISO 9001: Sistema de gestió de qualitat que garantix processos eficients i orientats a l'excel·lència.
- ISO 50001: Sistema de gestió energètica que optimitza l'ús de l'energia i reduïx costos i emissions.
- ISO 14064 (*GHG *Protocol): Ferramenta per a quantificar, verificar i reportar emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, facilitant l'accés a subvencions i reforçant la nostra inversió en I+D+i i qualitat ambiental.

Estes certificacions no són una fi en si mateixes, sinó ferramentes poderoses que ens permeten mesurar, millorar i demostrar amb rigor el nostre avanç cap a un museu verdaderament sostenible.

ANNEXOS

1. Reduir: menys construcció, viatges, petjada ecològica, impressions, materials, consum d'aigua, energia.

2. Reutilitzar: dispositius expositius. Per exemple, adaptar les impressions de fotografia a les grandàries de marcs existents.

3. Recuperar: materials museogràfics en desús (peanyes, vitrines, plints, taules, entre altres) per a reduir l'ús de matèries primeres.

4. Reparar: actualitzar materials i objectes per a donar-los un nou ús (vidres de taula i vitrines van ser adaptats per a emmarcats, pissarres d'escola, espills i més) i allargar la seua vida útil.

5. Reciclar: paper, vidre, plàstic, material electrònic.

6. Redistribuir: apostar pel local, els materials de proximitat (*quilòmetre zero*) i el xicotet comerç per a reduir les desigualtats i evitar l'acaparament corporatiu.

7. Reflexionar: sobre els modes de consumir i construir cultura, analitzant alternatives més ecològiques per a prendre les decisions més sostenibles.

8. Rebutjar: usar materials contaminants, tòxics, productes amb una alta petjada, no construir murs ni altres elements museogràfics nous.

9. Reclamar: justícia ambiental i la construcció d'un món més habitable per a abordar la transició a una nova era postfossilista.

10. Redissenyar/Reinventar: a partir d'uns materials construir uns altres

Annex 2. Calculadora d'emissions de carboni

Mesura i analitza l'impacte ambiental derivat de les nostres activitats per a prendre consciència de la petjada que generem.

Esta ferramenta permet avaluar de manera precisa les emissions associades i detectar oportunitats de millora.

Annex 3. Les 8 C per a institucions culturals

Igual que existixen les deu Erres, en l'àmbit de les institucions culturals hem identificat que les Ces poden ser més importants, i hem elaborat una llista de Les 8 C per a institucions culturals:

1. **Compromís.** Un compromís transversal i integral.

2. **Comptar.** Comptar en el sentit de mesurar, la qual cosa no es mesura no s'entén, i si no es quantifica difícilment es pot gestionar.

3. **Comunicar.** El que no es compta tampoc existix. Moltes companyies aèries inclouen la petjada de carboni del vol en el bitllet. Seria interessant traslladar-ho a les activitats del museu. La difusió és fonamental.

4. **Conservar.** Una de les funcions de les institucions és conservar el coneixement i el patrimoni, i ja és hora d'entendre el patrimoni de manera més inclusiva i deixar de perpetuar el binomi naturalesa/cultura.

5. **Col·laborar.** Entre el públic i el privat, generant xarxes de treball amb altres institucions. La col·laboració ha de ser transversal, interinstitucional.

6. **Coproduir.** Coproduir per a abaratir, però també per a difondre més i millor i especialment per a generar menys impacte.

7. **Compartir.** Compartir recursos i coneixement, treball en equip i comunitat per a perseguir objectius comuns.

8. **Contagiar.** Cal fer-ho viral, l'entusiasme és molt contagiós. L'apoderament també.

VI. ECOEDICIÓ

© IVAM

NUESTRO COMPROMISO ECOSOCIAL

L'edició forma part del compromís ambiental de l'IVAM. Des de l'elecció d'agents, materials i empreses —atesa la Llei de Contractes del Sector Públic— fins a la distribució final, busquem minimitzar l'impacte de cada publicació i convertir el propi llibre o catàleg en un missatge coherent de sostenibilitat. Per això, hem creat este full de ruta aspiracional.

PAUTES SOSTENIBLES

1. PRODUCCIÓ LOCAL I KM ZERO

Prioritzem comerços i servicis locals en tota la cadena de valor de les publicacions. Acostar la reduïx emissions, enfortix l'economia del territori i reforça la nostra connexió amb la comunitat.

2. GESTIÓ AMBIENTAL DE LES EMPRESES PROVEÏDORES (SGA)

Dins del criteri de selecció de les impremtes i empreses proveïdores, donem preferència a aquelles que compten amb sistemes certificats de gestió ambiental (EMAS, ISO 14001 o equivalents).

Volem que els qui ens acompanyen en el procés editorial compartisquen el nostre mateix nivell d'exigència i compromís.

3. FILOSOFIA DE RESIDU ZERO

L'ecodisseny és la ferramenta clau per a aconseguir l'objectiu de Residu Zero: reduir (consum energètic i superflu), reutilitzar (o reparar) i, només com a últim recurs, reciclar.

Fomentem iniciatives com a biblioteques d'intercanvi, reutilització d'exemplars en centres educatius, bookcrossing i altres maneres de donar una segona vida a les publicacions.

Pensem el format des del principi tenint en compte les mesures estàndard de les màquines d'impressió (normes ISO 216 i ISO 1011) per a evitar desaprofitaments de paper.

4. PAPER: CERTIFICAT, RECICLAT

El paper ha d'estar certificat per a garantir que procedix d'una silvicultura sostenible i no de la tala indiscriminada de boscos.

Recomanem especialment el certificat FSC (Forest Stewardship Council), resultat d'un acord entre sistemes de producció, organitzacions ambientals i comunitats locals.

Encara que el PEFC és una altra opció, preferim el FSC per comptar amb un major suport de les organitzacions ecologistes.

El paper reciclat és altament recomanable sempre que estiga correctament certificat. En l'actualitat, els papers certificats i reciclats tenen preus molt competitius respecte als convencionals.

A més, prioritzem papers lliures de clor (ECF, PCF o TCF) per a evitar la generació de dioxines, substàncies altament perilloses.

5. TINTES: D'ORIGEN VEGETAL SENSE METALLS PESANTS

En impressió donem prioritat a tintes derivades d'olis vegetals (soja, llinosa, dacsa...) i lliures de metalls pesants com a bari, coure o zinc.

Avancem cap a la reducció de compostos orgànics volàtils (COV) artificials.

En la fase de disseny preferim evitar tintes daurades i fosforescents que solen contindre metalls no recomanats.

6. TRAMA ESTOCÀSTICA I TECNOLOGIES EFICIENTS

La trama estocàstica permet estalviar fins a un 10% de tinta respecte a la trama convencional. Recomanem el seu ús sempre que la impremta l'aconselle.

En impressió offset, optem per negres UVI-LED, que curen en fred amb llums LED de molt baix consum energètic (fins a 15 vegades menys que les convencionals), sense generació d'ozó i amb una vida útil molt més llarga.

En impressió digital controlem acuradament els components de cartutxos i tòners.

7. ENQUADERNACIÓ I ACABATS PENSATS

Valorem l'impacte de cada sistema segons el pes del paper i el cartó.
L'orde de preferència és:

- Fil vegetal
- Grapa metàl·lica
- PUR (menys cola que la fresada)
- Enquadernació fresada (la menys recomanada per l'ús de cola)

En els acabats evitem al màxim adhesius,vernissos i plastificats.

8. DISTRIBUCIÓ OPTIMITZADA I ECOEMBALAJE

Planifiquem la logística amb cura per a reduir la petjada de carboni del transport. Evitem el retractilat i utilitzem caixes de cartó reciclable.

9. TIRATGES

Imprimim només el necessari. Evitem els grans estocs que acaben sense distribuir-se o destruïts. La qualitat i la demanda real guien les nostres decisions editorials.

10. COMUNICACIÓ I CONSUM CONSCIENT

Creiem que és essencial comunicar al lector els processos sostenibles que hem seguit. Per això incloem segells i certificats visibles (FSC, Ecolabel, EMAS, ISO 14001, etc.).

Suggerim l'ús de la Motxilla Ecològica (a través de la ferramenta BookDAPer) com a declaració ambiental simplificada. Esta ferramenta permet avaluar l'impacte real de la publicació (energia, aigua, residus, materials i CO_2) i mostrar els estalvis aconseguits gràcies a les bones pràctiques aplicades.

© IVAM

ACCESSIBILITAT I INCLUSIÓ

L'IVAM aspira al fet que totes les seues publicacions (catàlegs, fullets, fulles de sala, llibres d'artista, materials web i digitals) siguen accessibles i inclusives. Volem que qualsevol persona, independentment de les seues capacitats, edat, origen o context, puga gaudir i comprendre els nostres continguts sense barreres. Perquè una publicació accessible no és només una obligació tècnica: és una qüestió de sostenibilitat social.

Convidem a un consum responsable basat en tres principis: consumir menys, consumir sense comprar (reutilitzar, compartir) i comprar amb criteri. En el nostre cas, significa donar suport a l'economia local i triar publicacions amb baix impacte ambiental.

1. EVITAR EL MASCULÍ GENÈRIC

Utilitzar substantius col·lectius o abstractes: substituïx paraules com els professors o *els ciutadans pel professorat, la ciutadania, el cos docent o la població.*

Emprar substantius no marcats: usa termes neutres com *la gent, les persones, el personal o la plantilla.*

Ometre el subjecte/agent: en lloc de *"L'usuari ha de completar el formulari"*, utilitza impersonals o estructures passives: *"S'ha de completar el formulari" o "És necessari completar el formulari"*.

2. DESDOBLAMENT ESTRATÈGIC I VISIBILITZACIÓ

Desdoblament puntual: utilitzar les dos formes *(els xiquets i les xiquetes, els valencians i les valencianes)* és útil per a salutacions, presentacions o textos breus, però s'ha d'usar amb moderació per a no recarregar la lectura.

Alternar l'orde: no posar sempre el masculí en primer lloc *(ex. les alumnes i els alumnes).*

Ús de barres o parèntesis: reservar recursos com *el/la sol·licitant* o *els/as usuaris/as* exclusivament per a formularis, taules o espais molt reduïts.

3. TRACTAMENT IGUALITARI I EVITAR ASIMETRIES

Mateix nivell de formalitat: evita nomenar els hòmens pel seu càrrec o cognom i a les dones pel seu nom de pila (ex. evitar *"El director García i María"*).

Ús correcte de càrrecs i professions: utilitzar el femení quan existisca (ex. *la metgessa, la jutgessa, la regidora, l'advocada).*

4. ALTERNATIVES NO BINÀRIES I NEOLOGISMES (SEGONS EL CONTEXT)

Ús de la “e” o “x”: L'ús de desinències neutres *(totes, tots i todes o todxs)* o del pronom elle visibilitza identitats no binàries.

Criteri segons la publicació: este ús és habitual i recomanat en activisme, xarxes socials o textos dirigits a públics jóvens; no obstant això, convé avaluar la seua pertinència en contextos normatius o de l'administració pública formal.

5. REDACCIÓ NETA I FLUIDA (ESTIL)

Prioritzar la naturalitat: el millor llenguatge inclusiu és aquell que passa desapercebut perquè no entorpix el ritme de lectura.

Ús d'infinitius, gerundis o subjuntius: redissenyar la frase per a evitar el subjecte masculí (ex. en comptes de *“Si el lector desitja més informació”*, usar *“Per a obtindre més informació”*).

6. TRACTAMENT IGUALITARI

Emprar l'àrea d'acompliment en lloc del càrrec per a evitar els pronoms: direcció, vicedirecció, coordinació, educació... o promoure la utilització de genèrics: responsable de comunicació, gestió administrativa...

PUBLICACIONS IMPRESES

1. PRINCIPIS GENERALS

Accessibilitat universal

Tota publicació ha de poder ser utilitzada pel major nombre possible de persones.

Disseny inclusiu

Pensem en la diversitat des del primer moment, no com un afegit posterior.

Claredat i simplicitat

Prioritzem la llegibilitat i la comprensió per damunt de la complexitat estètica.

Multiformat

Hem d'intentar oferir la publicació en format imprés i en PDF.

2. DISSENYE GRÀFIC I MAQUETACIÓ

Tipografia

Per a llegir en paper, es recomanen fonts amb serif, ja que estos traços addicionals guien la vista i ajuden durant la lectura quan el text és abundant o xicotet.

Algunes fonts amb serif, recomanades per la seua alta llegibilitat per a imprimir, són:

Times New Roman
Garamond
Baskerville
Merriweather

En blocs de text breus, diagrames o catàlegs amb un enfocament contemporani i tipografia de grandària gran (14–16 pt), una *sans-serif* humanista (com *Gill Sans*, *Frutiger* o *Optima*) resulta summament llegible sense arribar a cansar la vista.

Gill Sans
Frutiger
Optima

Recomanem tipografies adaptades a necessitats especials: *Open Dyslexic, Atkinson Hyperlegible* (recomanada per l'Institut Braille tant per al seu ús per pantalla com en impressió).

Open Dyslexic
Atkinson Hyperlegible

Grandària de font per a catàlegs:

Grandària mínima de cos: 14 pt (5 mm) o superior en textos principals. 12 pt (3 mm) per a les traduccions.

Interlineat mínim: 1,5.

Grandària mínima per a notes dempeus: 12 pt (3 mm) o superior.

Grandària de font per a cartel·les:

Nom d'autor: aproximadament 30 pt (10,5 mm)

Títol d'obra: aproximadament 24-32 pt (8,5-11,5 mm)

Tècnica: aproximadament 14 pt (5 mm)

Text explicatiu: aproximadament 14-16 pt (5-6 mm) mínim, 18-19 *pt (6,5-7 mm) si l'espai ho permet

Màxim 280 paraules.

Grandària de font per a textos de sala en panell:

Text explicatiu que ha de llegir-se a 1 m de distància: aproximadament 38 pt (14 mm)

Text explicatiu que ha de llegir-se a 2 m de distància: aproximadament 80 pt (28 mm)

Text explicatiu que ha de llegir-se a 3 m de distància: aproximadament 119 pt (42 mm)

Text explicatiu que ha de llegir-se a 4 m de distància: aproximadament 159 pt (56 mm)

Evitar cursives llargues i majúscules sostingudes (només per a títols curts).

Contrast alt entre text i fons (mínim 4,5:1 segons WCAG 2.1 AA).

Màxim 500 paraules.

Colors i contrast

Garantir un contrast suficient en tots els elements.

Evitar combinacions problemàtiques (roig-verd, blau-groc).

Incloure versions en blanc i negre o alt contrast per a persones amb baixa visió o daltonisme.

Maquetació

Estructura clara amb jerarquia visual (títols, subtítols, text).

Màrgens i espaiat generosos.

Interlineat suficient per a una neteja visual. Alineació preferentment a l'esquerra, evitant text justificat.

Evitar blocs de text massa densos.

Incloure suficient espai en blanc.

Imatges i elements visuals

Evitar informació transmesa únicament mitjançant color.

Incloure descripcions d'imatges en la versió impresa quan siga necessari.

Logos

Usar sempre el logo complet per a la contraportada

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació

IVAM Institut Valencià d'Art Modern Centre Julio González

I la marca IVAM sense denominatiu en la part inferior

IVAM

Per al cant, incloure la marca Alfaro en la part superior

Si és el cas, incloure el logo del Museu Amfibi després del logo de l'IVAM:

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació

IVAM Institut Valencià d'Art Modern Centre Julio González

Format del catàleg	Caixa de text útil	Paraules / Línia	Ocupació total per pàgina	Maquetació folgada per pàgina
24 × 16 cm *(Estilitzat / Assaig)* *Ej. Territorios en tránsito*	20×12 cm	7–9 paraules	170–210 paraules	120–150 paraules
25 × 19 cm *(Catàleg estàndard)* *Ej. Las mujeres en la obra de Julio González*	21×15 cm	9–11 paraules	240 –300 paraules	160 –210 paraules
23 × 17 cm *(Estàndard mitjà)* *Ej. Melanie Smith*	19×14 cm	9–11 paraules	280–350 paraules	180–230 paraules
28 × 23 cm *(Gran format / Mesa) Ej. A media lumbre*	23×18 cm	11–14 paraules	370–450 paraules	240–310 paraules

3. LLENGUATGE I CONTINGUT

Llenguatge clar i senzill: evitar argot excessiu.

Explicació de terminologia especialitzada i noms propis (ex. “El filòsof Friedrich Nietzsche”).

Llenguatge inclusiu i no sexista: utilitzar llenguatge neutre o desdoblegat quan siga apropiat (ex. “les persones artistes”, “el públic”, “les visitants”).

Lectura fàcil: per a públics amb dificultats cognitives, oferir una versió en Lectura Fàcil (norma UNE 153101).

Multilingüisme: prioritzar castellà, valencià i anglés. Valorar altres idiomes segons el projecte.

4. FORMATS

Paper mat (evitar lluentor excessiva que produïx reflexos).

Gramatge suficient per a evitar transparències.

Utilitzar lletres grans: mínim 14 pt per al cos de text.

5. BONES PRÀCTIQUES ESPECÍFIQUES DE L'IVAM

Totes les publicacions inclouran al final un paràgraf d'accessibilitat que informe de les versions disponibles i de com accedir a elles.

En la web de l'IVAM s'oferirà la versió digital accessible sempre que siga possible.

L'equip de disseny i edició comprovarà l'accessibilitat abans de la impressió/finalització (ferramentes recomanades: Tova Acrobat Pro, WAVE, axe DevTools).

Les persones col·laboradores en la publicació tenen l'obligació d'atindre's a les pautes especificades en este full de ruta.

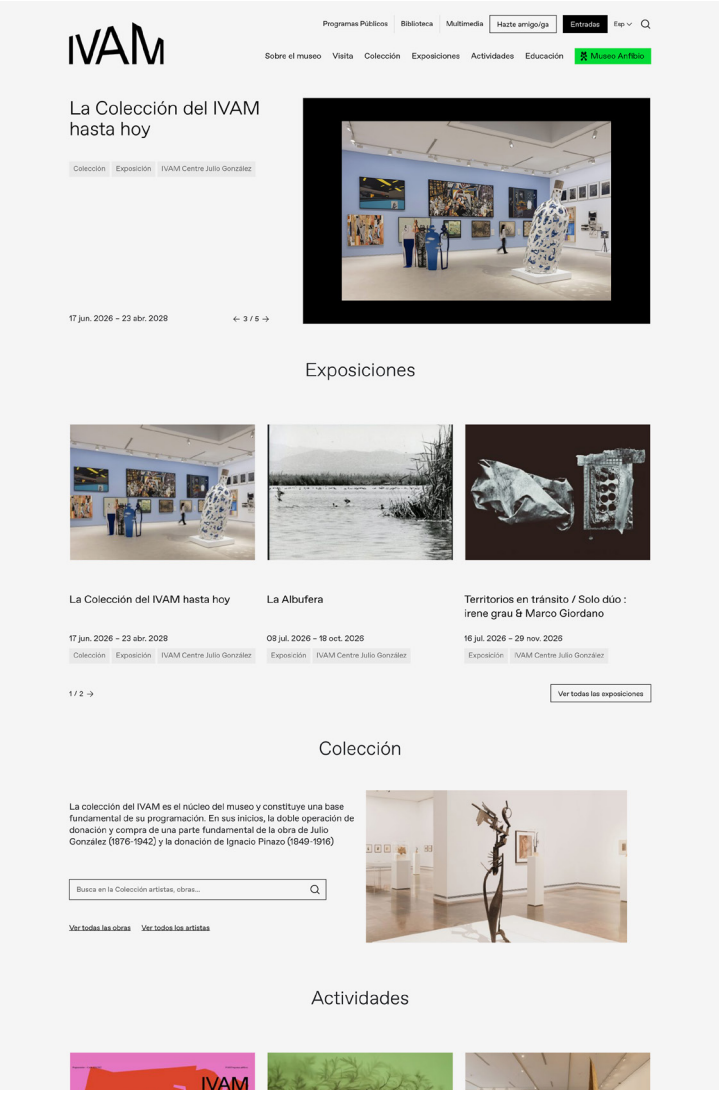
Col·laborarem amb associacions de persones amb discapacitat per a validar els materials quan siga possible.

És necessari afegir una **Nota de ecoedició** específica amb les pautes seguides en el desenrotllament de la publicació.

© IVAM

PUBLICACIONS DIGITALS

1. PRINCIPIS GENERALS

Perceptible

Tota la informació ha de poder ser percebuda per qualsevol persona (amb vista, oïda, tacte o mitjançant tecnologies d'assistència).

Operable

Les persones usuàries han de poder navegar i interactuar fàcilment (teclat, veu, pantalla tàctil, etc.).

Comprensible

El contingut i la navegació han de ser clars i fàcils d'entendre.

Robust

La publicació ha de funcionar bé amb diferents navegadors, dispositius i tecnologies d'assistència, com a lectors de pantalla i magnificadors per a fer-la accessible per a persones amb discapacitat visual).

2. DISSENYE VISUAL I LLEGIBILITAT

Usa un contrast de color suficient: mínim 4.5:1 per a text normal i 3:1 per a text gran (segons WCAG nivell AA). Ferramentes útils: WebAIM Contrast Checker.

Tria tipografies clares, preferiblement sense *serif*. Evita fonts decoratives. Fonts sense serif recomanades per a pantalles: *Roboto*, *Lat*, *Open Sans*, *Montserrat*.

Grandària de lletra mínim recomanable: 16 pt per a text principal. Usa espaiat generós (espaiat d'almenys 1.5).

Grandària de lletra mínim per a notes dempeus i imatges: 12 pt.

No uses el color com a única manera de transmetre informació (per exemple, combina colors amb text, icones o patrons).

Evita animacions o parpellejos que puguen provocar molèsties (especialment per a persones amb fotosensibilitat o trastorns cognitius).

3. ESTRUCTURA I NAVEGACIÓ

Usa encapçalats jeràrquics correctament (H1, H2, H3...) per a organitzar el contingut. Això ajuda als lectors de pantalla.

Assegura que la publicació siga navegable amb teclat (sense dependre només del ratolí).

Inclou un enllaç “Anar al contingut principal” a l'inici per a saltar menús.

Mantingues una estructura lògica i consistent en totes les pàgines o seccions.

4. IMATGES I ELEMENTS NO TEXTUALS

Afig text alternatiu (alt text) descriptiu a totes les imatges. Ha de transmetre el sentit o propòsit de la imatge (no sols “imatge de...”). Les imatges purament decoratives poden tindre alt text buit.

Per a gràfics o infografies complexes, proporciona una descripció llarga o una versió en text.

Evita imatges que continguen text (si no hi ha alternativa, inclou eixe text en el alt).

5. MULTIMÈDIA (VÍDEOS I ÀUDIO)

Inclou subtítols precisos i sincronitzats en tots els vídeos.

Proporciona transcripcions completes per a vídeos i pòdcasts.

Oferix audiodescripció per a vídeos amb informació visual important (opcional però molt recomanat per a major inclusió).

Evita autoplay d'àudio o vídeo.

Descripció alternativa per a les imatges: Les imatges han de tindre una descripció alternativa perquè les persones amb discapacitat visual puguen comprendre el contingut.

Ús del color. No s'ha de basar la informació només en el color, ja que les persones amb problemes visuals, com el daltonisme, tindran dificultats per a comprendre-la. Si s'utilitza el color per a assenyalar alguna cosa, s'han d'afegir altres elements redundants per a destacar-ho. Per exemple, si es destaca una frase important amb color roig, també s'ha d'utilitzar el subratllat com a element redundant.

6. LLENGUATGE I CONTINGUT

Usa un llenguatge clar, senzill i directe: frases curtes, evita argot innecessari i explica els termes tècnics.

Llenguatge inclusiu i no sexista: Utilitzar llenguatge neutre o desdoblegat quan siga apropiat (ex. “les persones artistes”, “el públic”, “les visitants”).

Lectura fàcil: Per a públics amb dificultats cognitives, oferir una versió en Lectura Fàcil (norma UNE 153101).

Multilingüisme: Prioritzar almenys castellà, valencià i anglés. Valorar altres idiomes segons el projecte.

7. FORMATS I COMPATIBILITAT

Oferix la publicació en múltiples formats quan siga possible: PDF accessible, HTML, EPUB, versió de text simple o àudio.

En PDF: usa etiquetes estructurals, encapçalats reals i assegura't que el lector de pantalla puga llegir-lo en orde lògic.

Altres formats: Lectura Fàcil, llengua de signes (vídeo).

Capçaleres correctament jerarquitzades (etc.).

Taules amb encapçalats identificats.

Enllaços descriptius (no sols “clic ací”).

Prova la publicació en diferents dispositius (mòbil, tauleta, escriptori) i amb ferramentes d'accessibilitat (com VoiceOver, NVDA, TalkBack).

8. ALTRES RECOMANACIONS IMPORTANTS

Inclou una declaració d'accessibilitat en la publicació (explicant el nivell de conformitat WCAG i com contactar per a sol·licitar ajustos).

Realitza proves: usa validadores automàtics (WAVE, axe, Lighthouse) + proves manuals amb usuaris reals o simuladors.

Considera la neurodiversidad: reduïx la sobrecàrrega cognitiva amb dissenys nets, opcions per a pausar contingut i navegació predictible.

Apostem per un IVAM ÉS AIXÍ (accessible, sostenible i inclusiu).

En colaboración con

JULIE'S BICYCLE

MAM